

Taideteollisuusalan työelämätoimikunnan tilannekuva v. 2020 - 2021

Taideteollisuusalan työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta.

Vuoden 2020 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2021 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2021 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2022 alkuvuodesta. Tarkistettavat suoritustiedot julkaistaan myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla.

Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisistä syistä johtuen, kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/”ei ilmoitettu” -kohtien alle.

Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset	2020		2021	
	koko tutkinto	tutkinnon osa	koko tutkinto	tutkinnon osa
Taideteollisuusalan perustutkinto	520	4493	784	3778
Jalometallialan osaamisala	38		46	
Puusepäntöalan osaamisala	27		74	
Saamenkäsityön osaamisala	7		7	
Kello- ja mikromekaniikan osaamisala			24	
Käsityön ohjaustoiminnan osaamisala	30		58	
Soitinrakennusalan osaamisala	12		8	
Verhoilualan osaamisala	43		45	
Restaurointialan osaamisala	8		39	
Sisustusalan osaamisala	201		264	
Tuotteen valmistuksen osaamisala	137		198	
Metallisepäntöalan osaamisala	15		19	
Ei tietoa	2		2	
Saamenkäsityöikäisillä ammattitutkinto	1	1	0	0
Taideteollisuusalan ammattitutkinto	51	414	84	646
Saamenkäsityöemestarin erikoisammattitutkinto	0	0	0	0
Taideteollisuusalan erikoisammattitutkinto	12	91	27	84
Käsityön tekemisen osaamisala	5		3	
Restauroinnin osaamisala	4			
Verhoilun osaamisala			2	
Museotekniikan osaamisala	2		16	
Taonnan osaamisala			5	

Lasinpuhalluksen osaamisala	1			
Ei tietoa			1	
Yhteensä	584	4999	632	4215

* Tiedot poimittu alkuvuodesta 2021 (vuoden 2020 tietojen osalta) ja alkuvuodesta 2022 (vuoden 2021 tietojen osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen. Tutkinnon osien suoritukset eivät sisällä paikallisina ilmoitettuja tutkinnon osia.

Tavoitteena tutkinnon osia /tavoitteena koko tutkinto

Pohdintoja

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien suorituspäämäärät ovat lisääntyneet. Siirtymäajalla olevista tutkinnoista valmistetaan enää vähäisessä määrin, joten suoritukset ovat siirtyneet/siirtymässä alan tutkintoihin.

Määrät olivat vuonna 2020 vähentyneet koronatilanteesta johtuen aiemmista vuosista ja vuonna 2021 määrät lisääntyneet. Suorituspäämäärät ovat silti alhaisempia kuin ennen korona-aikaa.

Osaamisen täydentäminen tutkinnon osia suorittamalla esim. heti tutkinnon suorittamisen jälkeen kasvattaa tutkinnon osien suorituspäämääriä.

Marginaaliset tutkinnot ja osaamisalat

Joitakin osaamisaloja suoritetaan määrällisesti vähän, mutta osaamisalat ovat kuitenkin tarpeellisia pienellä alalla, jotta turvataan tällä alalla osaaminen myös tulevaisuudessa. Osaamisaloilla on havaittavissa selkeää kasvua. Toivotaan panostusta asiaan jatkossakin.

Tutkintojen järjestäminen

Aktiiviset koulutuksen järjestäjät / järjestämisluvat

Tutkinto	Järjestämisluvat	Aktiiviset järjestäjät
		2020-2021
Taideteollisuusalan perustutkinto	61	47
Taideteollisuusalan ammattitutkinto	40	22
Taideteollisuusalan erikoisammattitutkinto	20	10
Saamenkäsityökisällin ammattitutkinto	1	1
Saamenkäsityömestarin erikoisammattitutkinto	1	0

* aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä/oppilaitokselta kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2020 tai 2021 vuonna toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella. Tiedot poimittu alkuvuodesta 2021 (vuoden 2020 osalta) ja alkuvuodesta 2022 (vuoden 2021 osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen.

Pohdintoja

Muutokset tutkintojen järjestämislupien määrässä

Järjestämislupien määrissä ei ole tapahtunut muutoksia.

Tutkintojen järjestäminen

Tutkintojen järjestämislupia on melko paljon. Aktiiviset järjestäjät on myös merkitty yllä olevaan taulukkoon. Järjestämisluvan omaavista koulutuksen järjestäjistä perustutkintoa aktiivisesti järjestää 77 % ja ammattitutkintoa 45 % (sis. saame AT) ja erikoisammattitutkintoja 45 % koulutuksen järjestäjistä.

Tutkintojen / tutkinnon osien suoritusten jakautuminen koulutuksen järjestäjien välillä

Taideteollisuusalan perustutkinto: Yksi järjestäjä, jolla 95 tutkintoa, muiden määrät 1–47 välillä
Taideteollisuusalan ammattitutkinto: Yksi järjestäjä, jolla 21 tutkintoa, muiden määrät 1–10
Taideteollisuusalan erikoisammattitutkinto: Yksi järjestäjä, jolla 16 tutkintoa, muiden määrät 1–5
Saamenkäsityökisällin ammattitutkinto: vain tutkinnon osien suorituksia v. 2020
Saamenkäsityömestarin erikoisammattitutkinto: ei suorituksia vuosina 2020 ja 2021

Tutkintojen järjestämisen kattavuus maantieteellisesti ja kielellisesti

V. 2021 tutkinnon suorituskielen perusteella:

Taideteollisuusalan perustutkinto: ruotsinkielisiä 6,63 % ja pohjoissaame 0,13 %

Taideteollisuusalan ammattitutkinto: ruotsinkielisiä 4,76 %

Taideteollisuusalan erikoisammattitutkinto: ruotsinkielisiä 11,11, %

Perustutkinnon kattavuus valtakunnallisesti on kattava vuoden 2020 ja 2021 osalta.

Taideteollisuusalan perustutkinnon suorittaneista selkeästi eniten tutkintoja on järjestänyt yksi koulutuksen järjestäjä Pirkanmaalla, jossa tutkintoja on tehty kaksinkertainen määrä (95) seuraavaksi suurimpaan (47).

Ruotsinkielellä toimikunnan toimialaan kuuluvia tutkintoja on järjestetty Pohjanmaalla sekä eteläisen Suomen alueella.

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Näyttöjä järjestetään edelleen runsaasti (v 2020 40,32% ja vuonna 2021 42,08%) oppilaitoksissa. Tämä johtunee siitä, että kaikkia näyttöjä ei ole mahdollista näyttää työelämässä. Ajanjaksolla, jolloin opiskelija on työpaikalla, ei välttämättä juuri silloin ole näyttöön soveltuvaa työtehtävää. Oppilaitoksissa on myös mahdollisuus näyttöihin, jotka laitteiden ja koneiden sekä ympäristön osalta ovat hyvin lähellä työpaikkojen työtehtäviä ja ympäristöä.

Näyttöjen suorituspaikan jakaantuminen

Taideteollisuusalan perustutkinto:

Näyttöjä järjestetään edelleen runsaasti (v 2020 40,32% ja vuonna 2021 42,08%) oppilaitoksissa. Tämä johtunee siitä, että kaikkia näyttöjä ei ole mahdollista näyttää työelämässä. Ajanjaksolla, jolloin opiskelija on työpaikalla, ei välttämättä juuri silloin ole näyttöön soveltuvaa työtehtävää. Oppilaitoksissa on myös mahdollisuus näyttöihin, jotka laitteiden ja koneiden sekä ympäristön osalta ovat hyvin lähellä työpaikkojen työtehtäviä ja ympäristöä. Ei tietoa osuus edelleen näkyvissä, vaikka sen osuus onkin vähentynyt.

Taideteollisuusalan ammattitutkinto:

Ei tietoa-osuus on pienentynyt vuodesta 2020 vuoteen 2021. Samalla työpaikka näyttöjen suorituspaikan osalta on kasvanut määrällisesti (v. 2020 22,9% ja v. 2021 40,0%).

Taideteollisuusalan erikoisammattitutkinto:

Näytöt oppilaitoksessa ovat lisääntyneet vuodesta 2020 vuoteen 2021. Muutokset ovat kuitenkin pieniä ja ei tietoa-osuus vaikuttaa tässäkin lukujen luotettavuuteen.

Amispalautteen keskiarvo näytöstä (päättökysely)

Taideteollisuusalan perustutkinto:	keskiarvo 4.3., vaihteluväli 3.2–4.9
Taideteollisuusalan ammattitutkinto:	keskiarvo 4.4, vaihteluväli 3.3.–4.8.

Muissa tutkinnoissa vastaajia ei ole ollut tarpeeksi tilastointiin.

Perus- ja ammattitutkinnoissa keskiarvot ovat hyviä, mutta vaihteluväli on huomattava.

** Arviointiasteikko 1-5, jossa (5) täysin samaa mieltä, (4) jokseenkin samaa mieltä, (3) osin samaa osin eri mieltä, (2) jokseenkin eri mieltä, (1) täysin eri mieltä*

Pohdintoja

Kaksikantaisuuden toteutuminen osaamisen arvioinnissa

Taideteollisuusalan perustutkinnoissa arvioinnin kaksikantaisuus toteutuu kohtalaisesti, mutta parantamisen varaa on. Taideteollisuusalan ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa kaksikantaisuus toteutuu hyvin. Niukat resurssit kouluilla näkyvät myös työpaikoilla. Opettajat eivät pääse kaikilla aloilla arvioimaan fyysisesti työpaikoille.

Perustelut oppilaitoksissa järjestettävälle näytölle

Taideteollisuusalalla oppilaitoksissa pystytään tekemään ja näyttämään kattavia ja monipuolisia asiakastöitä oikeille asiakkaille. Työelämässä tämä ei välttämättä toteudu. Tällä alalla monessa oppilaitoksessa on osuuskuntia, joiden kautta pystytään hyvin monipuolisiin alan näyttöihin sekä yrittäjyyteen liittyviin näyttöihin. Näitä pitäisi pystyä kirjaamaan muiksi kuin oppilaitosnäytöiksi. Pienet yritykset eivät välttämättä uskalla antaa asiakastyötä opiskelijan työksi.

Yleistykset oikaisupyynnöistä

Toimikunnalle ei ole tullut oikaisupyynnöitä käsiteltäväksi.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Vierailukäynneillä on todettu, että osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmat ovat olleet pääosin asianmukaisia ja huolellisesti laadittuja. Vierailukäyntien jälkeen suunnitelmia on täydennetty vastaamaan paremmin tämän päivän vaatimuksia, jos niissä on ollut korjattavaa.

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Toimikunnan kokemusten perusteella henkilökohtaistamisesta on tullut vakiintunut käytäntö oppilaitoksissa.

Yleistettävät havainnot

Jatkuva yhteistyö työpaikkojen ja oppilaitosten kesken luo pohjaa työelämässä tehtäville näytöille.

Hyvät käytännöt

Yritykset haluavat pitää kiinni hyvistä työntekijöistä jo opiskeluvaiheessa tarjoamalla heille oppimispolkuja koulutussopimuksen/oppisopimuksen kautta työelämään.

Kehittämiskohteet järjestäjien toiminnassa

Osin on havaittu, että yhteistyötä voitaisiin tiivistää molempiin suuntiin. Edelleenkin liian paljon on sitä, että yksi tai kaksi opettajaa toimivat arvioijina ilman työelämän arvioijaa.

Tutkintojen perusteiden toimivuus

Työelämävastaavuus

Tutkintojen perusteiden työelämävastaavuus on hyvä laajan valinnaisuuden ja eri oppimisympäristöjen myötä. Perusteiden jatkuva tarkastelu ja muutosten tuomat päivitykset eivät päästä tutkintoa vanhenemaan. Työelämävastaavuutta parantaisi huomattavasti se, että vakiintuneet alat, joilla ei ole omaa osaamisalaa, saisivat sen. Tämä mahdollistaisi vielä nykyistä paremmin valinnaisuuden tuen ja ammatillisen identiteetin rakentumisen työelämää varten.

Valinnaisuuden toteutuminen

Valinnaisuus toteutuu kaikilla tutkintotasoilla hyvin, valinnaisuutta voidaan pitää tutkintojemme vahvuutena. Perustutkinnon ja sen rinnakkaistutkinnon (tekstiili- ja muoti) omat valinnaiset antavat kattavan valikoiman ja sitä voi täydentää paikallisilla tutkinnon osilla, unohtamatta muista perustutkinnoista liitettäviä osia. Ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen tutkintojen perusteet antavat laaja-alaisuutensa ja rakenteensa vuoksi tukevan pohjan henkilökohtaiselle ammatilliselle kehitymiselle.

Kokemukset tutkinnon perusteiden toimivuudesta

Perustutkinnon osalta tutkinnon perusteet toimivat hyvin niiden alojen kohdalla, joilla on oma osaamisala. Oma osaamisala ja sen myötä tuleva laaja oma tutkinnon osa (45 osp) mahdollistaa tutkintoon liitettävän toisen laajan tutkinnon osan (45 osp) valinnan, jolloin tutkinnon suorittaminen rauhoittuu ja opiskelija saa keskittyä valitun ammattitaidon syventämiseen. Ilman omaa osaamisalaa joudutaan valinnaisten tutkinnon osien kokonaisuus rakentamaan useammasta pienestä osasta, joka luonnollisesti lisää näyttöjen määrää ja päällekkäisten tutkinnonosien yhtäaikaista suorittamista, joka koetaan kuormittavana. Tämä ilmenee usein varsinkin aikuisilla opiskelijoilla, jotka käytännössä suorittavat opinnot kahdessa vuodessa. **Edellä kuvatun kaltaisia aloja ovat esim: aseiden valmistaminen, digitaalinen valmistus ja muinaistekniikka.** Tämän rakenteellisen seikan vuoksi opiskelijat eivät ole tasavertaisessa asemassa opinnoissaan.

Erytystä painoarvoa tulee antaa aseiden valmistuksen osaamisalan ottamiseksi osaksi perustutkinnon osaamisala valikkoa. Asealan koulutusta ja toimintaa säätelee vahva säädöspohja, johon kuuluu useita eri lakeja ja asetuksia. Alalle tulevilla opiskelijoilla tulee olla aseenkäsittelylupa koulutusta varten. Lisäksi koulutuksen järjestäminen vaatii, että aseseppä alan vastuuhenkilöksi on nimetty ase-elinkeinoharjoittajan luvan omaava henkilö.

Lainsäädännön tuntemus on merkittävää ja alan opiskelijat saavat tarvitsemansa tiedon tutkinnon muodostumisesta, ammattitaitovaatimuksista sekä arviointikriteereistä jo tutkinnon perustetasolla. Tällä turvataan säädösten mukainen, laadukas ja turvallinen koulutus sekä työelämäosaaminen.

Asealalle on ehdottomasti turvattava mahdollisuus perustutkintotason koulutuksen järjestämiseen, jolla taataan laaja aseiden valmistuksen perusasioiden osaaminen

- Opiskelijalle tulee ymmärrys ja kyky hahmottaa, suunnitella ja toteuttaa aseiden valmistusprosessiin liittyvä kokonaisuus ja lainsäädännöllinen taustaosaaminen
- Koulutuksen järjestäjä voi säädösten perusteella päättää millä edellytyksillä perustutkintoon valitaan opiskelijat
- Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ovat työelämätytöinä rajatumpia, mutta vaativampia tasoltaan ja sisällöltään ja niissä on mahdollisuus erikoistua jollekin asealan erityisalueelle. Näiden suorittaminen vaatii vahvaa aiempaa osaamista sekä työelämäyhteyttä (koulutus sidottu pääsääntöisesti oppisopimuskoulutukseen)

Taideteollisuusalan perustutkinnon kokonaisuuden osalta tulee muistaa sen lähtökohdat ja arvoperusta, jossa on korostunut se, että artesaaniksi valmistunut toimii erityisesti **suomalaisen kulttuurin ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi kansainvälistyvässä maailmassa.** Suomalaista muotoilua ja käden taitoa pidetään

merkittävänä suomalaisena vientituotteena. Tätä kulttuurisen, visuaalisen, esteettisen ja käden taitoja korostavan koulutuksen järjestämistä tulee korostaa edelleenkin ja perustutkinto antaa perusteet luovalle tuotekehitykselle ja mahdollistaa paremmat edellytykset mm. jatko-opintoihin. Muistettava on, että p.o. alaan liittyy mm. lasiala, jota esitetään Unescon aineettoman maailmanperinnön listalle merkittävänä säilytettävänä alana.

Taideteollisuusalan perustutkinnon tuotteen valmistuksen osaamisala ei nyky muodossaan palvele tätä arvoperustan toteutumista, sillä kyseiseen osaamisalaan joudutaan sijoittamaan useita toisistaan poikkeavia eriytyneitä aloja. Kun sijoitetaan eri alojen koulutus tähän yhteen osaamisalaan niin samalla aliarvostetaan alojen erityispiirteitä ja tarvetta syvällisempään alan osaamiseen. Tästäkin syystä on perusteltua arvioida tutkinnon muodostumisen periaatteita uudelleen myös osaamisalojen osalta.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteet toimivat kohtuullisesti, mutta niissä ilmenee alojen työelämän kehittymisen myötä muutostarpeita, Muutosten nopeus on kasvanut, joten tutkintojen täytyy seurata perässä tai mieluummin ennakoita tulevia tarpeita. Perusteiden sähköinen muoto mahdollistaa joustavan muuttamisen ja päivittämisen. Tätä joustavaa muutosmahdollisuutta pitäisi enemmän hyödyntää, jotta pysymme ajan tasalla.